

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

60-1

100 Státní archeologický ústav 100 let moderní archeologie v českých zemích

BRNO 2019

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 60
Volume 60

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Lumír Poláček

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Rudolf Procházka, Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Zdeňka Pavková, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Šimon Ungerman

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design, s. r. o.

Software
Software

Adobe InDesign CC

Fotografie na obálce

Mušov, „Na pískách“. Fragment lučkovité spony s pravoúhlou destičkou
a knoflíky (obr. 3, str. 146).

Cover Photography

Mušov, “Na pískách”. Fragment of the square-headed bow brooch decorated
with knobs (Fig. 3, Pg. 146).

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Čechyňská 363/19
602 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design, s. r. o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250 (Print)
ISSN 2571-0605 (Online)
MK ČR E 18648
Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2019
Náklad 400 ks

Časopis je uveden v citační databázi SCOPUS a na seznamu vědeckých časopisů ERIH PLUS.
Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2019 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

ENEOLIT ENEOLITHIC ÄNEOLITHIKUM

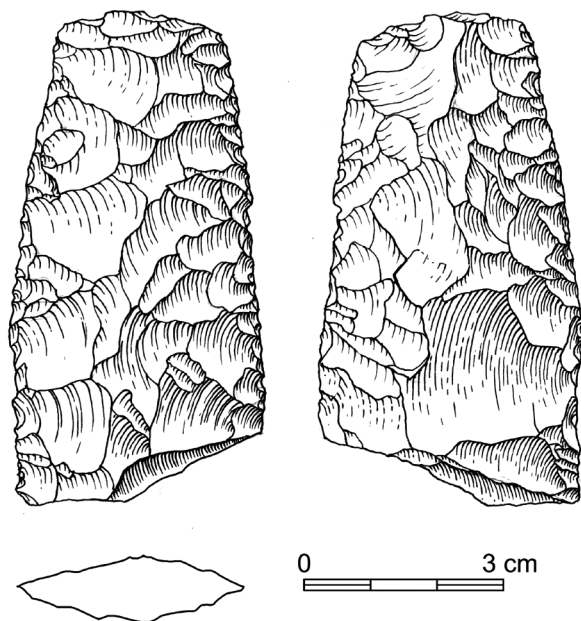
BOŘITOV (OKR. BLANSKO)

„Horky“, Bořitov V. Eneolit. Kamenná industrie. Povrchový průzkum.

Na západním svahu známé paleolitické lokality Bořitov V vyzdvihl roku 1999 Antonín Štrof tylní část dýky s vyspělou bifaciální plošnou retuší (obr. 1). Surovina artefaktu vykazuje stopu červeného pigmentu, takže by mohla patřit k silicítům krakovsko-čestochovské jury, já bych ji však obezřetněji označil jako severský silicit

Podle nálezců jsou však podobné suroviny typické pro zdejší pozdně eneolitické industrie. Jak bývá i eneolitické industrie obvyklé, je i tento kus slabě patinován, a to na líci silněji než na rubu. Na obou plochách se nacházejí rezivé stopy po radlici.

Martin Oliva

Obr. 1. Bořitov. Tylní část silicitové dýky.
Fig. 1. Bořitov. A back part of a silicite dagger.

Resumé

Bořitov (Blansko District), “Horky”, Bořitov V Site. Back part of a late eneolithic dagger made of northern flint was found on the western slope of Horky Hill, close to the large Palaeolithic site of Bořitov V.

BRNO (K. Ú. MALOMĚŘICE, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Niva“, Ulice Obřanská-Olší. Parc.č. 341/2. Eneolit. Sídliště. Záchranný výzkum.

Lokalizace: WGS-84: 49.2238144N, 16.6414700E.

V prosinci roku 2018 proběhla příprava pro výstavbu obytného souboru D1. Během hloubení stavební jámy zachycen jeden objekt, který poskytl zlomky mazanice a keramiky z období eneolitu. Vyzvednutá keramika neumožnila díky své přílišné fragmentárnosti bližší kulturní zařazení.

Petr Kos

Resumé

Brno (Kat. Maloměřice, Bez. Brno-město), „Niva“. Neolithikum (?). Siedlung. Rettungsgrabung.

BRNO (K. Ú. SLATINA, OKR. BRNO-MĚSTO)

„Stránská skála III“. Eneolit. Těžební a dílenský areál. Sondážní výzkum.

Lokalizace: WGS-84 – 49,187361° N; 16,680949° E, 49,187259° N; 16,681411° E.

V roce 2018 bylo na lokalitě Stránská skála III navázáno na předcházející sezónu (cf. Bartík *et al.* 2018, 145–146) zjišťovacím výzkumem plochy považovanou na základě povrchových průzkumů a geofyzikální prospekce (Milo, Tencer 2017) za potenciální exploatační areál. Z prostorového hlediska se jedná o ostře vymezenou SZ část polohy SS III, která je na povrchu

poseta velkým množstvím bloků a úlomků vápence a také početnými artefakty z místních rohovců. Do tohoto prostoru byly za účelem ověření celkové stratigrafie položeny dvě sondy. První z nich (S1/18) o rozměrech 2,5 × 1,2 m byla situována na západním okraji anomálie, přibližně 50 m od polní cesty, která lokalitu ohraničuje ze severu. Druhá sonda (S2/18) o rozměrech 2 × 1 m byla umístěna na jižním okraji, tak aby mohl být blíže specifikován přechod výplně zahloubené struktury v okolní geologické podloží.

Významné poznatky přinesl především výzkum sondy 1, z jejíž stratigrafie je zřejmé, že původní tvar terénu byl svažité a ukloněný k jihozápadu. Podloží je zde tvořeno sutí obsahující menší i větší ostrohranné úlomky jurského vápence. Výše po svahu, respektive severně od zkoumané sondy se tak zřejmě nachází dnes skrytý skalní výchoz vápence. Další zásadní objev spočíval na dně zkoumané sondy. V její severní části se vyrýsovala do podloží zahloubená jáma prozatím neznámého průměru. Zkoumána byla totiž jen v rámci vytyčené sondy, kde dosáhla maximální šířky 105 cm. Tento údaj pak odpovídá nejširšímu místu v hrdle jámy, které se trychtýřovitě rozevírá. Spodní část jámy má na západě mísovitého profilu dna, v JV části pak byla zřejmá podkopávka a pokračování výplně pod vápencovou suť. Hloubka objektu se vzhledem k jejímu umístění ve svahu pohybovala od 54–82 cm. Na dně jámy spočívala opět vápencová suť, tentokrát však i s nálezy rohovcových hlíz různé velikosti.

Z jámy pochází větší množství fragmentů i půlek rohovcových hlíz, stejně jako několik stovek zlomků suroviny vzniklých při těžbě a primárním ověřování kvality získávané suroviny. V menší míře jsou zastoupena také počáteční jádra a produkty preparace a těžby jader. Mimo to bylo vyzvednuto i několik valounových otloukačů a jejich zlomků a 6 otřelých fragmentů pravěké keramiky (snad z eneolitu).

V sondě 2/18 se po skrytí vrstvy ornice vyrýsoval přechod ostrohranné vápencové suti a váté spraše, která směrem k suti pozvolna vyklíňovala. Spraše pak dále pokračují po svahu k jihu, kde mohou místy dosahovat až několikametrové mocnosti (Hašek *et al.* 1998).

Pokud shrneme celou nálezovou situaci, můžeme konstatovat, že výzkumem v roce 2018 se podařilo objevit první signifikantnější doklady o zdejší pravěké těžbě rohovců, jež byla doposud pouze předpokládána (*cf.* Svoboda 1986; Svoboda, Šmíd 1996; Oliva 1999). Rozsáhlou geofyzikální anomálii identifikovanou v roce 2017 (Milo, Tencer 2017), která se odlišuje výplní od okolí i přímo na povrchu terénu lze pravděpodobně považovat za relikty původního těžebního pole. To je však dnes ukryto pod vrstvami tvořenými pozůstatky odvalů smíchanými s hlinitými

sedimenty, kterými byl prostor deprese v průběhu vrcholného středověku a raného novověku postupně zavažován a planýrován. Existenci terénní deprese můžeme v těchto místech pozorovat ještě na počátku 19. století, kdy je znázorněna na mapě třetího vojenského mapování. Dno této deprese je patrně členité a jak dokládá nálezová situace ze sondy 1, může obsahovat jámy zahloubené do podložní suti, ze které byly v různých epochách pravěku prokopáváním získávány rohovcové konkrce. Získané výsledky bude nutné v budoucnu ověřit dalším prostorově rozsáhlejším výzkumem.

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla,
Lubomír Šebela, Antonín Přichystal

Literatura

Bartík, J., Škrdla, P., Šebela, L., Přichystal, A. 2018: Brno (k. ú. Slatina, okr. Brno-město). *Přehled výzkumů* 59(1), 145–146.

Hašek, V., Dostál, P., Tomešek, J. 1998: *Zpráva o archeogeofyzikální prospekci na akci Brno – „Stránská skála*. Rkp. expertní zprávy, č. j. 398/99. Uloženo: Archiv nálezových zpráv, Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Milo, P., Tencer, T. 2017: *Brno – Stránská skála*. Archeogeofyzika Brno. Rkp. expertní zprávy. Uloženo: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Oliva, M. 1999: Pravěká těžba silicitu ve střední Evropě. *Pravěk Nová řada* 8/1998, 3–83.

Svoboda, J. A. 1986: Primary raw material working in Neolithic/Eneolithic Moravia. In: K. Biró (ed.): *Papers for the 1st International Conference on Prehistoric Flint Mining and Lithic Raw Material Identification in the Carpathian Basin, Budapest-Sümege, vol. 1*. Budapest: Magyar Nemzeti Múzeum, 277–286.

Svoboda, J. A., Šmíd, M. 1996: Dílenský objekt kultury nálevkovitých pohárů na Stránské skále. *Pravěk Nová řada* 4/1994, 79–125.

Resumé

Brno (Slatina Cadastre, Brno-město District), “Stránská skála III”. Two test pits were dug in an area of a surface cluster rich in chert artifacts and limestone boulders within the Stránská skála III site. A geomagnetic survey detected a large underground inhomogeneity in this area (Milo, Tencer 2017). A chert extraction pit dug in limestone scree rich in chert nodules was discovered in one of the test pits. It is most probably Eneolithic in age.